

ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ ВОЛИНИ

Косаковська Л. П.

кандидат мистецтвознавства, доцент,

доцент кафедри хореографії,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

В умовах реформування вітчизняної культури і освіти відбувається переосмислення пріоритетних цінностей та ідеалів. Водночас, актуалізується потреба звернення до історично сформованих педагогічних традицій системи освіти в цілому й у галузі хореографічного мистецтва зокрема.

Актуальність проблеми застосування локальної специфіки традиційної хореографічної культури і освіти з метою формування національної ідентичності та творчої реалізації сучасної молоді обумовлена вимогами вищої школи до ефективного використання мистецьких традицій і недостатнім теоретико – методичним забезпеченням процесу підготовки спеціалістів на її основі. Для вирішення цієї проблеми необхідно розглянути діяльність представників прогресивної української інтелігенції, громадських об'єднань, що визначали головні напрямки становлення культурно-освітньої сфери Волині.

Хореографічна культура і освіта Волинського краю як духовно-ментальний феномен українців, формувалася на основі народної творчості. Виникнення театру дослідники культури першочергово пов'язують з народною творчістю, давніми звичаями та обрядами, що виробилися протягом багатьох століть і освячені віками. Саме на ґрунті цих традицій виникають народні театри, одним з яких у 20-30-х роках ХХ століття був театр села Линів. Тут стараннями Олени Гродзінської був відкритий філіал горохівської «Просвіти». При «Просвіті» працювали драматичний гурток і бібліотека. Артисти-аматори ставили п'єси М. Старицького, М. Кропивницького, І. Тобілевича та супроводжували їх виконанням народних танців і пісень [7].

У процесі актуалізації культурно-освітніх традицій на теренах регіону не менш важливою, з огляду на значимість, стала активна діяльність професійних театральних труп. Театральне життя Волині першої чверті ХХ століття, назване «волинським Ренесансом», було насичене гастроями солістів провідних європейській театрів: Б. Попова, Н. Кірсанової, К. Садро, С. Ротольда та ін. У ці роки волинські глядачі уперше були свідками виконання «Тоски» Д. Пуччіні [1].

Незважаючи на несприятливі соціально-політичні умови, культурно-освітня рух Волині активно виявляв динаміку росту. Першим вагомим його результатом стало створення товариства «Просвіта» («матері українського шкільництва») з розвинутою мережею осередків у різних містах та містечка. Запорукою успіхів волинської «Просвіти» стала вражаюча за обсягом і глибиною практична діяльність подвижників, серед яких композитори М. Тележинський та А. Річинський, журналіст І. Підгірський, театральний діяч М. Певний, хореограф В. Авраменко.

Розвиток хореографічної освіти Волині тісно пов'язаний з діяльністю хореографа народного танцю, артиста і дослідника національного танцювального фольклору, режисера, громадського діяча та педагога Василя Кириловича Авраменка (1895-1981). Восени 1922 р. митець приїжджає у Луцьк. За час перебування на Волині хореограф і його учні провели 65 виступів. З успіхом пройшли концерти артиста-балетмейстера В. Авраменка у Володимирі-Волинському на передвиборчому селянському з'їзді, де були присутні 10 тисяч учасників, у Маціївці на Ковельщині, в Ковелі, Луцьку, в чеських колоніях Теремне й Іванчицях та інших населених пунктах. Крім чисто мистецького значення виступів артиста, глядачі оцінили в ньому пропагандиста національної ідеї. Василь Авраменко незмінно користувався пошаною і цілком заслуженим успіхом у місцевій українській і неукраїнській публіки. У всіх концертах брав участь кобзар-бандурист Данило Щербина і талановитий учень Авраменка – Федір Мацяк зі Львова. Українські народні пісні на концертах виконувала Ганна Дубина.

Одночасно з концертною діяльністю В. Авраменко працює над організацією шкіл українського народного танцю у містах Луцьку, Рівному, Кремінці, Олександрії, Межиріччі. Кожна з них дала по одному випуску, в тому числі у Луцьку таку школу закінчило 100 учнів, серед яких особливо відзначилися О. Бахів, З. Харченко, Н. та Л. Маркевич і семирічний Левко Незв'ядівський; у Рівному – 60 учнів, серед яких відзначилися М. Гончар, К. Бухович і діти Ніна та Олекса Моцинські; у Кремінці – 50 учнів, відзначились: П. Шуборак, О. Тимофіївна, С. Снігур; у Олександрії – 30 учнів, відзначився учень Семенюк; у Межиріччях – 40 учнів [6, с. 313].

Школи мали цілком сталу теоретичну і практичну програми. Після закінчення курсу навчання учні здавали іспит, який проводила спеціальна комісія у складі членів «Просвіти», місцевого вчителя і В. Авраменка як директора школи. Учням школи, які успішно склали іспит, видавалися спеціальні свідоцтва, а особливо відзначених іменовано інструкторами і згуртовано в «Товариства відродження національних танців», котрі входили до місцевих «Просвіт» на правах секцій [3], [4].

Зі спогадів про навчання у Луцькій українській гімназії імені Лесі Українки колишньої учениці І. Левчанівської дізнаємося, що в гімназії щорічно проводились шевченківські вечори, концерти на відзначення

ювілейних дат видатних діячів української культури. Після проведення літературної частини гімназисти брали участь у танцювальних вечорах, які, за традицією, розпочинались «Козачком» з програми школи українського народного танцю В. Авраменка [5, с. 152].

Справу хореографа В. К. Авраменка продовжили його учні за підтримки численних громадських товариств, до яких належав і культурний клуб «Рідна хата», що виник у Луцьку в 1929 році та в Рівному у 1931 році. Осередком формування естетичної культури дітей, де навчання поєднувалось з вихованням, була школа дитячого балету. Під керівництвом І. Козака, учня В. Авраменка, діти наймолодшого віку (від 2,5 до 5 років) пізнавали основи класичного танцю. Великий інтерес у громадськості викликала перша вистава дитячого колективу, до програми якої входили хореографічні композиції за мотивами народних танців «Гопак», «Чардаш», «Коломийка», «Східний танець». Волинський дитячий балет І. Козака став постійним учасником усіх концертів та урочистостей, що свідчить про неабиякий рівень зацікавлення українським хореографічним мистецтвом. [2].

Отже, представники прогресивної української інтелігенції, громадські об'єднання, приватні навчально-освітні заклади різного рівня і профілю, що діяли на теренах Волині у 20-30-х роках ХХ століття, здійснювали активну освітню, концертно-виконавську, виховну і пропагандистську функції. Аналіз їх діяльності дає підставу зробити висновки, що в організації навчальної і творчої діяльності рівнозначну увагу приділялось як вихованню молоді на матеріалі кращих зразків західноєвропейської та вітчизняної культури, так і засвоєнню теоретичних засад театрального, музичного і хореографічного мистецтва, завдяки чому учнівська молодь здобувала відповідні знання, уміння й навички. А відтак, широка популярність танцювального мистецтва з перших років ХХ століття стала потужним підґрунтям для створення самотньої волинської хореографічної школи.

Література:

1. Боньковська О. Театральне мистецтво на західно-українських землях у 1918-1939 роках. *Студії мистецтвознавчі*, 2008. №2. С. 27-48.
2. Горбатова Н. О. Становлення хореографічної освіти в Україні (кінець ХІХ – початок ХХ століття). *«YoungScientist»*. № 7 (47). July, 2017. С. 67-70.
3. Державний архів Волинської області. Ф. 54. Луцьке повітове товариство «Просвіта». Протоколи засідань. Оп. 1. Спр. 28. Арк. 16, 20, 40.
4. Державний архів Рівненської області. Ф. 30. Оп. 18. Спр. 810. Арк. 82.
5. Левчанівська І. Далеке і близьке. Луцьк: Надтир'я, 2000. 210 с.
6. «Роде наш красний...»: Волинь у долях краян і людських документах. Т.3. Луцьк: Вежа, 1999. 893 с.
7. Савчук Б. Волинська «Просвіта». Рівне: Б. в., 1996. 146 с.